

Alain de Benoist: „XX amžius baigėsi rugsėjo 11-ąją“

Nacionalistas: Nacionaldarbininkiškos minties portalas – gruodžio 30, 2014

Publikuojame prancūzų akademiko **Alain de Benoist** straipsnį apie 2001-ųjų rugsėjo 11-osios įvykių ar, tiksliau, jų interpretavimo viešojoje Vakarų pasauliui priklausančių kraštų bei visuomenių sąmonėje reikšmę.

Autorius iškelia JAV imperializmo veidmainiavimo faktą, pabrėžia, jog rugsėjo 11-oji iš esmės pasitarnauja kaip priemonė pateisinti bet kokią Vakarų vykdomą karinę agresiją, o globalistai be jokių skrupulų manipuliuoja visuomenės sąmone.

XX AMŽIUS BAIGĖSI RUGSĖJO 11-AJĄ

Dešinė ir kairė į rugsėjo 11-osios įvykius reagavo pagal savo įprastus elgesio modelius: pirmieji reikalavo daugiau saugumo priemonių ir ėmė vis labiau spekuliuoti Islamo pavojumi; antrieji, dažnai apgalvotai kritikuodami JAV politikos klaidas, visgi nesugebėjo suvokti globalaus terorizmo prigimties ir tai leido susidaryti nuomonę, kad ji arba netiesiogiai pateisina atakas, arba pasmerkia jų aukas. Nei vienas iš šių požiūrių įvykio pilnai neįvertina.

1.

Holivudo siaubo filmuose Niujorkas buvo sunaikintas dešimtis kartų. Rugsėjo 11-oji buvo ne filmas, tačiau atrodė būtent taip: tai įrodo, kad dabartinė realybė imituoja virtualią tikrovę arba simuliakrai aplenkia realybę. Nuolatinis pakartotinas griūvančių bokštų dvynių rodymas per viso pasaulio televizijas buvo visos specialiaisiais efektais paremtos vaizdavimo sistemos sutrumpintas variantas. Ir tuo pačiu tai buvo šios sistemos viršūnė. Terorizmo spektaklis viską perėmė iš spektaklio terorizmo.

Niujorko ir Vašingtono atakos buvo milžiniško masto įvykiai – „grynieji įvykiai“ (Žanas Bodrilardas (Jean Baudrillard)) – ne dėl aukų skaičiaus (istoriškai jų yra buvę ir daugiau), bet dėl konteksto ir taikinio. Nuo 1812 m. JAV nebuvo patyrusios puolimo savo teritorijoje. Teroristų, kuriems nebuvo svarbios jų pačių ir jų aukų gyvybės, tikslas visų pirma buvo simbolinis: pažeminti Ameriką parodant, kad jos teritorija daugiau nėra saugi ir efektingai atakuojant geriausiai Amerikos galią įkūnijančius simbolius. Akivaizdu, kad jie pasiekė savo tikslą. Tai turės ilgalaikių pasekmių. Rugsėjo 11-oji užbaigia pereinamąjį laikotarpį nuo Berlyno sienos griuvimo ir postmodernizmo epochos pradžios. Rugsėjo 11-ąją JAV įžengė į XXI amžių.

Žinoma, nereikia „jaustis amerikiečiu“ tam, kad pasmerktum atakas. Tai nėra tik „moralės“ klausimas ar užuojauta aukoms. Nesvarbu, ką galvojate apie JAV ar kokie jausmai apima stebint griūvančius bokštus – siaubas ar slaptas džiaugsmas – yra bent trys priežastys šį teroristinį aktą laikyti nepriimtiniu. Politinis ar religinis fanatizmas yra nepriimtini. Karas, kuriuo siekiama ne tik nugalėti priešininką, bet ir išnaikinti blogais laikomus priešus, yra nepriimtinas. Tūkstančių civilių skerdynės vien tik dėl jų tautybės arba vien tik norint įbauginti visus gyventojus yra nepriimtinos. Niekas nenusipelno tokios mirties. Joks tikslas nepateisina visų priemonių jam pasiekti.

2.

Rugsėjo 11-ąją JAV žmonės išliko tikra tragedija, kurios negalima atsieti nuo ją paaikšinančio politinio konteksto. Taigi, pirmiausiai reikia klausti ne „kaip tai atsitiko?“, o „kodėl taip atsitiko?“ Prezidento Bušo, kuris, priešingai nei Rudolfas Džiulianis (Rudolph Giuliani), sekančiomis dienomis po šių įvykių pasirodė ne itin puikiai, atsakymai atskleidė jo charakterį. Vadinti „bailiais“ vyrus, pasiryžusius paaukoti savo gyvybes už reikalą, kuriuo jie tiki, yra nepriimtina. Teroristai yra žiaurūs nusikaltėliai, bet jokių būdu ne bailiai. (Kur kas mažiau „bailumo“ yra savanoriškai sudaužyti lėktuvą, kuriame pats skrendi, nei mėtyti bombas iš dangaus ant civilių gyventojų.) Ne mažiau juokinga buvo teigti, kad JAV buvo užpultos todėl, kad jos yra laisvės ir demokratijos šalis. Ar kas nors gali patikėti, kad vieną dieną teroristas ėmė ir pasakė: „amerikiečiai turi per daug laisvės, imkim juos ir nubauskim“? Teroristai neatakavo laisvės statulos, bet pasirinko Amerikos galios simbolius. O neįtikėtinas ultimatumas – prisijungti prie jo „kryžiaus žygio“ arba rizikuoti būti sunaikintiems – kurį Amerikos prezidentas pateikė likusiam pasauliui, buvo tiesiog nepakenčiamas. „Tie, kas ne su manimi, yra prieš mane“ yra absurdiškas totalitarinis šūkis. Šimtai tūkstančių žmonių visame pasaulyje nejučia jokios simpatijos Džordžui W. Bušui, tačiau jie taip pat nepateisina Bin Laden. Tokie skirtingi žmonės, kaip popiežius Jonas Paulius II, Dalai Lama ar Ispanijos ministras pirmininkas Chose Marija Aznaras (José Maria Aznar), pasmerkę atakas, bet atsisakę dalyvauti Bušo atsakomuosiuose veiksmuose, jokių būdu nepalaiko islamiško terorizmo.

Dar daugiau, kai Bušas karą prieš terorizmą pristatė kaip „kovą tarp gėrio ir blogio“, jis nesuvokė, kad kalba taip pat, kaip Bin Ladenas. Ten, kur Amerikos prezidentas šaukiasi kryžiaus žygio, teroristų vadas šaukiasi „džihado“. Jis vakarų pasaulį vaizduoja kaip šėtono įsikūnijimą ir šaukia: „Allah Akbar“, kitas terorizmą įvardija velniu: „Dieve, palaimink Ameriką“. Kadangi galima numanyti, kad abu jie kalba apie tą patį Dievą, tai būtų juokinga, jei nebūtų tragiška. Su tokiais maldomis ir vienas kitą sustiprinančiais šūkais apie gėrį ir blogį politika yra nustumiama į šalį ir užleidžia vietą visiškai nepolitiniams religiniams karams. Tiksliau kalbant, tai yra grįžimas prie blogiausių iš visų karų, prie „teisingų karų“, kuriuose priešas nėra laikomas žmogumi ir turi būti bet kokiomis priemonėmis sunaikintas.

3.

Spalio 11-ąją spaudos konferencijos Baltuosiuose rūmuose metu Bušas pasakė: „Aš negaliu suvokti, kad žmonės gali mūsų nekęsti... Kaip ir dauguma amerikiečių aš negaliu tuo patikėti, nes aš žinau, kokie geri mes esame.“ Nuoširdi amerikiečių nuostaba, kad kas nors gali jų nekęsti (ar tiesiog kritikuoti) parodo jų ypatingą naivumą. Daugelis amerikiečių neturi praktiškai jokio supratimo apie likusį pasaulį (mažiau nei prieš metus daugelis jų ko gero manė, kad Afganistanas – tai sala Ramiajame vandenyne). Jie nesusimąstydami tiki, kad jų gyvenimo būdas yra pats geriausias, o tie, kas mano kitaip, yra arba nesiorientuojantys, neišmanėliai arba kvailiai. Jiems nesuvokiama, kad kažkas gali JAV kaltinti ne už tai, kad jos yra „laisvės ir demokratijos šalis“, bet už nuolatinę paramą diktatūroms (Noriega, Marcos, Pinočetas, Mobutu, Suharto ir t.t.) ir už tai, kad jos tėra tikrai demokratijos karikatūra. Taigi, jiems yra labai sunku rugsėjo 11-osios įvykius susieti su jų praeities lyderių užsienio politika.

Nuo pat Sovietų sąjungos žlugimo JAV yra vienintelė pasaulinė galybė – tokį vaidmenį gana sunku atlikti: pasaulinės galios niekada nesimėgavo žmonių palankumu. Be to, jos sąmoningai pasirinko veikti kaip pasaulio policininkas (Globocop). Taigi, laikė savaime suprantamu dalyku

dislokuoti savo karius ir kariauti karus bet kur pasaulyje gindamos savo „teisėtus interesus“. Dėl teisėtų ar neteisėtų priežasčių – čia ne vieta tai spręsti – jos bombardavo Somalį, Nikaragvą, Haitį, Salvadorą, Dominikos Respubliką, Panamą, Libiją, Sudaną, Afganistaną, Iraką ir Jugoslaviją. Daugelį šių invazijų lydėjo „žmogaus teisių“ retorika, tačiau jos vis viena tapo daugelio „nekaltų civilių“ mirties priežastimi.

Apskaičiuota, kad nuo Persijos Iłankos karo pradžios dėl „Vakarų“ bombardavimų ir JAV primestos blokados mirė 5 procentai civilių Irako gyventojų. Jei lygintume su Amerikos gyventojų skaičiumi, toks procentas siektų 14 milijonų žmonių. 1996 m. gegužės 12 d. laidoje „60 minučių“ Leslis Stal (Lesley Stahl) buvusios valstybės sekretorės Madlenos Olbrait (Madeleine Albright) paklausė: „girdėjome, kad Irake žuvo pusė milijono vaikų. Tai yra daugiau vaikų, nei mirė Hirosimoje. Ar tokia kaina nėra per didelė?“

Dar daugiau, JAV ištikus dešimtmečius buvo besąlygiškos Izraelio sąjungininkės, o jo buvimą Viduriniuosiuose Rytuose arabų-musulmoniškas pasaulis aiškiai suvokia kaip neokolonialistinį reiškinį ir žiaurią neteisę Palestinos žmonių atžvilgiu. Šiandien Izraelio vyriausybė kiekvienais metais iš Vašingtono gauna 5 milijardų dolerių kasmetinę ekonominę ir karinę paramą. Nuo 1949 m. taip jis gavo 85 milijardus dolerių. Tokie skaičiai neturi jokio precedento.

Ar reikia stebėtis, kad, esant tokiai situacijai, kai kurie musulmonai (ar ne musulmonai) nėra abejingi Bin Ladenio pareiškimams ir kartais religinių fanatikų įtakoje tampa teroristais? Nėra svarbu, kad jų įsivaizdavimas apie JAV yra tik iš dalies teisingas. Amerikos užsienio politika sukėlė pakankamai kančių, nelaimių, kartėlio, pykčio ir pagiežos, kuriais radikalusis Islamas gali lengvai pasinaudoti. Taip, kaip anksčiau komunizmas, jis išnaudoja teisėtus siekius. Šiuo požiūriu Niujorko ir Vašingtono atakos gali būti laikomos nenumatytais nepageidautiniais užsienio politikos rezultatais. Tai nėra bandymas pateisinti terorizmą, bet tiesiog įvardinti jo priežastis. Suprasti dar nereikia pateisinti ar juo labiau pritarti. Nesugebėjimas paaiškinti terorizmo paverčia jį nesuvokiamu emocijų ir moralinio pasmerkimo objektu.

4.

Lyginant su ankstesniais karybos būdais, Antrasis pasaulinis karas atnešė bent du didelius pokyčius. Pirmiausia tai skiriamosios ribos tarp civilių ir kareivių, kovotojų ir taikų gyventojų išnykimas. Oro pajėgų atsiradimas panaikino „fronto“ sąvoką: lėktuvai gali skristi kur tik nori ir jo nesustabdys dviejų kariuomenių susidūrimo taške. Bombarduojant iš didelio aukščio ugnis pakeičia kariuomenės puolimą. Lėktuvai dabar gali pasiekti bet kokį karinio puolimo taikinį. Tuo pat metu taikiniai dabar tampa ne tik išimtinai kariniai objektai: civiliniai įrenginiai taip pat turi strateginę reikšmę. Dar daugiau, akivaizdžiai ideologinis paskutiniojo karo pobūdis sunaikino tai, kas buvo išlikę iki XX a. pradžios: idėją, kad ginkluota kova yra suderinama su pagarba priešui. Civilių gyventojų puolimas ginant teisėtu laikomą reikalą tapo priimtiniu dalyku. Vokiečių miestams teko iškęsti „kiliminį bombardavimą“, o 1941 m. gruodžio Pearl Harboro puolimas (2400 aukų) tapo priežastimi milžiniškai, šimtus kartų blogesnei nei pastarasis, atakai, kai buvo numestos atominės bombos ant Japonijos civilių gyventojų. Prie to dar reikia pridėti netikslių atakų sukeltą „netiesioginę žalą“: vien tik okupuotoje Prancūzijoje nuo anglų ir amerikiečių bombų žuvo 67000 taikių gyventojų.

Greta teroristinio bombardavimo buvo rengiami ir bakteriologinio karo planai. Nuo 1942 m. anglai pagamino penkis milijonus juodlige užkrėstų maisto daiktų. Juo buvo planuojama

išmėtyti Vokietijoje 1944 m. tam, kad pirmiausiai apnuodyti gyvulius, o vėliau ir Vokietijos gyventojus. Operacija buvo atšaukta dėl sąjungininkų išsilaipinimo Normandijoje 1944 m. birželį. Gruinardo sala, kurioje buvo išbandyti užnuodyti produktai, buvo išvalyta tik 1990 m.

Antrasis pokytis (kuris papildė pirmąjį) buvo pasipriešinimo judėjimų iškilimas visoje okupuotoje Europoje, kuriuose valdžios institucijos nuolat įvardindavo „terroristiniais“. Tuo pačiu užsienio karai virsdavo pilietiniais. Partizano – neuniformuoto pagrindžio kovotojo – įvaizdis buvo išvystytas Napoleono užkariauotose Ispanijoje ir Prūsijoje ir tapo populiarus. Po 1945-ųjų, ypač kovose prieš kolonijinę santvarką, įvairios ginkluotos mažumų grupės, „išsilaisvinimo“ judėjimai ar kovotojai save vaizdavo kaip pasipriešinimo organizacijas, kovojančias prieš esamą valdžią, o ši savo ruožtu juos įvardindavo „ardomąją veiklą“ vykdančiais teroristais. Terorizmo įvairiais lygmenimis griebėsi sionistų grupės Palestinoje, Nelsono Mandelos ANC Pietų Afrikoje, FNL Alžyre ir daugelis kitų. Iš laiko perspektyvos galima pasakyti, kad kai jiems pasisekdavo ir jie pelnydavo tarptautinį pripažinimą, jų naudotos priemonės būdavo pateisinamos. Buvo priimta, kad kai kuriais atvejais terorizmas yra pateisinamas. Žinoma, buvo laikomasi nuomonės, kad terorizmas negali būti pateisinamas, kai socialiniai ar politiniai reikalavimai gali būti išreikšti kitais būdais. Būta įvairių nuomonių, ką laikyti „geru“ ar „blogu“ terorizmu. Palaiptiesniui moralaus ar nemoralaus terorizmo pobūdžio įvertinimas tapo propagandos ar grynai subjektyvaus vertinimo reikalu.

5.

Terminas „terorizmas“ išlieka nevienareikšmis. Ginkluoto smurto besigriebiantys žmonės Šiaurės Airijoje, Korsikoje, Baskijoje atitinkamai Anglijos, Prancūzijos ar Ispanijos vyriausybių įvardijami „terroristais“, tačiau patys jie save laiko laisvės kovotojais. Vienų laisvės kovotojas yra kitų teroristas. Tie patys modžahedai buvo laikomi „laisvės kovotojais“, kai Raudonoji armija įsiveržė į Afganistaną, ir staiga tapo „terroristais“, kai tuos pačius metodus ėmė naudoti prieš savo buvusius sąjungininkus. UCK aktyvistai buvo laikomi „pasipriešinimo kovotojais“, kai NATO pajėgos bombardavo Serbiją ir Kosovą, ir tapo „terroristais“, kuomet užpuolė Makedoniją, NATO ir JAV sąjungininkę. Šį sąrašą būtų galima tęsti ir tęsti. Situacija tampa dar sudėtingesnė, kai terorizmas, tradiciškai laikomas silpnųjų ginklu, imamas naudoti pačių stipriausių: naujasis valstybinis terorizmas pareikalavo ne mažiau aukų.

Visgi ši terorizmo rūšis gerokai skiriasi nuo to, kas įvyko rugsėjo 11-ąją. Taigi, teroristiniai aktai turėjo aiškiai apibrėžtus tikslus: nutraukti svetimos valstybės okupaciją, kovoti su diktatūra, iškovoti kolonijos nepriklausomybę, sudaryti sąlygas revoliucijai. Teroristai veikė slaptai, tačiau neslėpė savo politinės tapatybės ir tikslų. Jų operacijos vyko labai konkrečiose geografinėse vietovėse (ar buvo susijusios su tam tikra teritorija). Nieko panašaus neįvyko, kai lėktuvai įsiveržė į Pentagoną ir WTC (Pasaulio Prekybos Centrą). Niekas nepriėmė atsakomybės. Užpuolikai nekėlė jokių reikalavimų. Jie nepriklauso jokiai aiškiai įvardintai valstybei, o jų veiklos sfera iš principo gali apimti visas valstybes. Postmoderni era žymi teritorinės logikos pabaigą. Partizano įvaizdis, kuriam Karlas Šmitas vis dar priskyrė „telūrines“ (susijęs su žeme) savybes, praranda savo teritorinį aspektą. Visa tai įgauna globalų mastą. Niujorko ir Vašingtono atakų vykdytojai turėtų būti laikomi globaliais teroristais arba „hiper-terroristais“. Dėl savo „spektaklio“ dimensijos šis hiper-terorizmas žymi komunikacijos ideologijos ir, tuo pačiu, vyraujančio Amerikos įvaizdžio žiniasklaidoje žlugimą.

6.

Osama bin Ladenas, Saudo Arabijos milijonierius su Kristaus veidu, Amerikos tarnybas domino kur kas anksčiau, nei rugsėjo 11-oji. Ji buvo apkaltintas šių atakų rengimu nuo jų praėjus vos kelioms valandoms. Ir net jei visuomenei nebuvo pateikta jokių formalių įrodymų apie jo įsitraukimą, yra pagrindo manyti, kad Niujorko teroristai turėjo vienokių ar kitokių ryšių su jo organizacija. Nėra svarbu, ar jis prisidėjo asmeniškai, ar ne. Būtų naivu manyti, kad globalus terorizmas remiasi vienu vieninteliu žmogumi, organizacija ar valstybe. Pagrindinis jo bruožas yra visiška nepriklausomybė.

Šiandien pasaulyje yra keli šimtai teroristinių organizacijų. Jos veikia kaip tinklai. Šie tinklai yra labai lanksčios, decentralizuotos, nehierarchiškos, dažnai šeima ar klanu paremtos struktūros. Jos dirba taip, kad jų efektyvumas tik labai menkai priklauso nuo kokių nors elementų egzistavimo. Būtų didelė klaida manyti, kad tokius tinklus būtų galima sunaikinti suakinant jų vadą, nesvarbu koks turtingas ar galingas jis būtų. Toks įsitikinimas tik atskleidžia, kiek mažai mes žinome apie globalų terorizmą. Vieno iš jų lyderių mirtis ar suėmimas neturi reikšmingos įtakos jų galimybėms kenkti ar jų išlikimui. Bin Ladenas atlieka vado funkciją sistemoje, kuriai nereikia vadų. Amerikai smogė nematomas ir bevardis priešas. Ją užpuolė tinklai.

Pasaulis įžengė į tinklų erą. Naujosios teroristinės organizacijos tėra tik viena tinklų rūšis tarp daugelio kitų: bankų ir finansiniai tinklai, pramonės tinklai, informacijos ir komunikacijų tinklai, nusikaltėlių tinklai ir t.t. Tinklai veikia su pertrūkiais, nestabiliai ir neformaliai. Viskas yra srautų (pinigų, simbolių, įvaizdžių, programų), greičio ir ryšių klausimas. Tinklai sujungia bendrų interesų turinčius asmenis ar grupes nepriklausomai nuo bet kokios teritorijos, skiriantis atstumas jų nesusilpnina, o, priešingai, sustiprina. Tinklų pasaulyje viskas veikia esamu momentu, elektroninių signalų greičiu. Įvykiai visur vyksta vienu metu, laikas ir erdvė tampa nesvarbūs. Finansų rinkos ir tarptautinė mafija naudoja tas pačias technologijas.

Tinklams būdingas neapibrėžtumas ir neskaidrumas ir tai, kad jie neturi jokio centro ar periferijos, o tai reiškia, kad kiekvienas tinklo taškas tuo pat metu yra ir centras ir periferija. Tinklai sukuria naujus „fraktalinius“ socialinius santykius. Sukurdami betarpiškus ryšius tarp toli vienas nuo kito gyvenančių asmenų, jie kuria naujas viršnacionalines tapatybes. Šiuo požiūriu jie prisideda prie neišvengiamo nacionalinių valstybių nykimo. Valstybės statusas turi keistis, kai ji, kaip nusikalstamos veikos atveju, nebegali kontroliuoti verslo, ryšių bei finansinių ir verslo apskaitos operacijų. Nacionalinio suvereniteto, susijusio su konkrečia teritorija, sąvoka tampa bereikšme. Perėjimas iš modernaus į postmodernų amžių sutapo su perėjimu iš pasaulio su nacionalinėmis valstybėmis, valstybių sienomis ir sąlyginai uždaromis teritorijomis į kontinentų, bendruomenių ir tinklų pasaulį.

Tinklai plinta kaip virusas. Elektroninis virusas, hakerių perduodamas per kompiuterių tinklus, virusai, sukeltantys plačiausiai aptarinėjamas ligas (AIDS, snukio ir nagų ligą, kempinligę), juodligės virusas, naudojamas kaip bakteriologinis ginklas, informacija, sukelianti grandininę globalių finansinių rinkų destabilizacijos reakciją, aplink pasaulį internetu plintanti uždeganti kalba – visa tai veikia pagal tą pačią paradigmą. Hiper-terorizmas yra globalizacijos produktas. Jis neturi tautybės, kaip ir multinacionalinės korporacijos, nevyriausybinių organizacijų ar narkotikų karteliai. Jis naudojasi planetos „pilkosiomis zonomis“, kur neegzistuoja politinės ir teisinės struktūros, kur niekas nieko nekontroliuoja. Susidūrę su problemomis, teroristai daro tą patį, kaip ir General Motors, Nike ar Pepsi: jie persikelia kur nors kitur. Taigi Vakarų

laisvosios prekybos ir laisvo judėjimo sistema atsisuko pati prieš save.

7.

Niujorko ir Vašingtono atakos buvo pavadintos „karo veiksmis“. Tačiau tai yra nauja karo rūšis. Tradicinių karų tikslas paprastai yra okupuoti, apginti ar užkariauti teritoriją. Taip daugiau nėra, nes nebeegzistuoja frontai. Tradiciniuose karuose vienos prieš kitas stoja valstybės ar bent jau aiškiai įvardijami politiniai vienetai. Tačiau už rugsėjo 11-osios atakas niekas neprisiėmė atsakomybės. Lyginimas su Pearl Harboro atakomis yra apgaulingas: tuomet reikėjo tiksliai apibrėžti japonų atliekamą vaidmenį. Taigi, rugsėjo 11-osios įvykius geriau lyginti ne su Pearl Harboro, bet su Sarajevo puolimu, kuris tapo naujos kariavimo eros pradžia. Šaltojo karo baigtis netapo visų konfliktų (ir tuo labiau „istorijos“) pabaiga, tačiau paskatino jų pokyčius. Kare prieš terorizmą valstybės susiduria ne su privačiomis ginkluotomis organizacijomis, o su nevyriausybiniais politiniais vienetais – beveidžiais ir bevardžiais priešais. Tai yra globalus karas: „tinklinis karas“, jei pasinaudotume dar 1993 m. Deivido Ronfeldo (David Ronfeldt) ir Džono Arkilos (John Arquilla) įvestu terminu.

Net jei 90 procentų Persijos įlankos kare naudotų priemonių vis dar buvo tradicinės, šiame kare įprasti atsakomieji veiksmai ir branduolinis atgrasymas jau nebuvo veiksmingi. Atakos tada parodė, kad JAV rizikuojant sukelti naujas ginklavimosi varžymas paskelbtas priešraketinės gynybos projektas buvo visiškai nenaudingas. Jos taip pat žymėjo „karo be aukų“, kai, masinių bombardavimų iš didelio aukščio dėka, būdavo sumažinamas iki minimumo amerikiečių aukų skaičius ir sukuriamas įspūdis, kad priešas yra jų malonėje, pabaigą.

Anksčiau buvo siekiama jėgų (ar teroro) pusiausvyros. Dabar svarbiausiu dalyku tapo asimetrija. Asimetrija tarp didelių struktūrų ir lanksčios logistikos (ne dissimetrija, kuri atspindi tik kiekybinę nelygybę) dabar pastebima visose srityse. Veikėjų asimetrija: vienoje pusėje – valstybės, kitoje – transnacionalinės grupės. Tikslų asimetrija: teroristai žino, kur smogti, o jų priešininkai nežino, kokių atsakomųjų veiksmų imtis. Priemonių asimetrija: rugsėjo 11-ąją per keletą minučių karo laivai, atominės bombos, F-16 ir sparnuotosios raketos tapo visiškai bejėgėmis prieš keletą dešimčių fanatikų su peiliais ir peiliukais popieriui pjaustyti. Su minimaliomis priemonėmis įvykdytos Niujorko ir Vašingtono atakos sukūrė Ameriką ir padarė žalos už 60 milijardų dolerių. (Tokia pati asimetrija matoma palestiniečių Intifadoje: akmenys prieš tankus). Tačiau pagrindinė asimetrija yra psichologinė: tuos, kurie daugelio dalykų bijo labiau nei mirties, ir pasaulį, kur žmogaus gyvybė, grynasis imanentiškumas, laikoma svarbiausiu, skiria didžiulė praraja. Vieni galvoja apie pensiją, tuo tarpu kiti galvoja apie rojų. Teroristams mirtis yra atlygis. Vakarų pasaulis buvo neišvengiamai nuginkluotas susidūręs su troškimu mirti kaip absoliučiu ginklu.

Karas prieš terorizmą yra pirmas postmodernus ir vykdomas „paslapčiomis“ karas, tai pirmasis globalizacijos karas. Jis nebeturi jokių ribų, nei teritorine, nei priemonių pasirinkimo prasme. Pagrindinis globalizacijos bruožas – tai, kad jos savo tikslams palenkti, valdyti ar reguliuoti negali jokia aukštesnė galia. Pirmą kartą istorijoje ji sukūrė pasaulį be sienų. Globalizacijos eroje nebėra „saugaus prieglobsčio“ ar saugių valstybių. Kadangi nebeegzistuoja sienos, mūsų laukas išplinta po visą pasaulį. Rugsėjo 11-ąją teroristų užgrobti lėktuvai buvo amerikiečių (priklausę American ir United oro linijoms) lėktuvai, kursavę šalies viduje. Lakūnai užgrobėjai mokėsi JAV, kai kurie iš jų čia gyveno jau keletą metų. Niekas taip gerai neparodo ribų tarp išorės ir vidaus nykimo, kaip didėjanti painiava tarp policijos ir kariuomenės atliekamų užduočių.

Susidūrusi su terorizmu policija vis dažniau yra priversta imtis karinių priemonių, o karinės intervencijos vis dažniau vaizduojamos kaip „tarptautinės policijos operacijos“. Tradicinis skirstymas į draugus ir priešus daugiau nebeturi prasmės, nes dabar neįmanoma tiksliai žinoti, kad yra draugas, o kas – priešas, kas yra „viduje“, o kas – „išorėje“. Tas, kas atrodo kaip „draugas“, gali pasirodyti esantis priešu. Galiausiai globalizuotame pasaulyje nebeliko užsienio karų, o tik pilietiniai karai.

Išnykus daugeliui tradicinių skirčių (tarp civilių ir kareivių, fronto ir užfrontės ir t.t.), išnyksta net ir skirtumas tarp karo ir taikos. „Karšta taika“ pakeičia „šaltąjį karą“. Tai yra ypatingos situacijos apibendrintas apibūdinimas: išimtis tampa taisykle, o smurtas (vyriausybiniis ar transnacionalinis, institucinis ar laukinis) tampa vis didesnio žmonių ir grupių skaičiaus *modus vivendi*. Karai prasideda be karo paskelbimo. Žiūrint iš kitos pusės, kai ginklai tyli, taika tampa dar viena priemone žiaurumams (sankcijos Irakui, Miloševićiaus teismas Hagoje). Tai yra atvirkštinė Klausvitso (Clausewitz) formulė: politika ir taika yra karo tąsa kitomis priemonėmis. Atrodo, kad globalus karas tęsiasi amžinai. Karas yra nepaskelbtas ir niekada nesibaigia.

8.

Kiekvienas tampa priešu to, prieš ką šis pasiskelbia kovojantis. „Amerikos tvirtovės“ griūtis įrodo, kad nei viena šalis nėra apsaugota nuo hiper-terorizmo. Galiausiai kiekvienos valstybės pareiga yra užtikrinti savo piliečių saugumą. Štai kodėl reikia kovoti su globaliu terorizmu. Tačiau tai reikia daryti tinkamomis priemonėmis.

JAV turėjo pasimokyti iš savo ankstesnių „atsakomųjų“ operacijų – „Erelio nagai“ Irake (1980), „Būtinasis įtūžis“ Grenadoje (1983), „Teisingas reikalas“ Panamoje (1990), „Vilties atkūrimas“ Somalyje (1993), jau nekalbant apie vaistų gamyklos sunaikinimą Sudane 1998 m. – beveik visos jos baigėsi apgailėtinais. Tačiau taip neįvyko. Akivaizdu, kad prezidentas Bušas norėjo sureaguoti efektingai tam, kad įtiktų greito ir žiauraus keršto ir aiškaus kaltininkų įvardinimo reikalaujančios visuomenės (New York Times apklausa parodė, kad 60 procentų amerikiečių pritarė karui, net jei „tektų nužudyti tūkstančius nekaltų civilių“) nuomonei. Karinio-pramoninio komplekso galiai įtvirtinti ir tolesnei ginklų gamybai savo ruožtu reikėjo globalaus priešo, kurį būtų galima sutapatinti su „Blogio imperija“. Kai priešas neturi veido, jį šiam reikia suteikti, tai yra – sukonstruoti. Juo tapo Bin Ladenas ir už jo stovintis Talibanas. Sekančiomis dienomis po atakų būtų buvę protingiau neminėti Bin Ladeną, o tiesiog jį tyliai sunaikinti. Jo iškėlimas į dienos šviesą, net ir norint jį visuotinai pasmerkti, jį pavertė didvyriu, o gal net ir kankiniu.

Taigi, Bušas pasirinko sprendimą panaudoti jėgą, nes to reikalavo viešoji nuomonė ir tai atrodė esantis vienintelis sprendimas, galintis sustiprinti amerikiečių įsitikinimą, kad jie yra stipriausi ir todėl geriausi; kad jie visada gali primesti savo požiūrį ir kad jie yra visada teisūs.

Nors visi tikėjosi ilgesnio karo, Amerikos karinė pergalė nebuvo staigmena. Nėra labai sunku valdomomis raketomis ir masiniais bombardavimais sutriuškinti valstybę, kuri neturi kariuomenės, oro pajėgų, priešlėktuvinės gynybos ar reikšmingos civilinės ir karinės infrastruktūros. Karas daugiausiai suteikė galimybes išbandyti naujus sudėtingus ginklus realioje aplinkoje ir dar kartą pademonstruoti absoliučią Amerikos karinę viršenybę – viršenybę, kuri neturėtų stebinti, nes 2002 JAV karinis 366 milijardų Dolerių biudžetas buvo didesnis, nei Rusijos, Kinijos, Prancūzijos ir Vokietijos kartu sudėjus.

Tačiau koks viso to rezultatas? Nepaisant propagandos, kuria užvertė Vašingtono komentatoriai, „kova prieš terorizmą“ buvo bemaž visiškai nesėkmė. Osama bin Ladenas, kurio suėmimas ir mirtis atrodė artėja su kiekviena diena, pradingo. Mula Omaras taip pat pradingo. Al Qaidos lyderių nepavyko susekti. Oficialiai nebuvo suimtas ar nužudytas nei vienas asmuo iš tikro dalyvavęs rugsėjo 11-osios įvykiuose. Vakarų spauda detaliai aprašė Bin Ladeną „požemine slėptuvė“ – kalne įrengtą tvirtovę su sudėtinga įranga, primenančią Džeimso Bondo filmus, Hitlerio bunkerį ir Ali Babos olą. Po Tora Bora šturmo televizija tegalėjo parodyti tamsius urvus ir žiurkių landas.

Karas Afganistane neįtvirtino ir „jokios demokratijos“ – žodžio, kuris dalyje pasaulio neturi visiškai jokios reikšmės. Tiesiog viena Islamo grupuotė pakeitė kitą. Kartu su Šiaurės aljansu kovoję kovotojai, 1992 – 1996 m. Kabule išskerdę 50 000 žmonių, vos tik atgavę valdžią nusiaubė maisto sandėlius ir atkūrė narkotikų prekybos monopolį. Miestuose dar labiau padidėjo nesaugumas ir nusikalstamumas. Naujieji lyderiai Kabule ir Džalalabade paskelbė, kad ir toliau bus vykdomos viešos egzekucijos ir galios šarijato įstatymas: vos tik išvyko vakarų televizijos, moterys vėl užsivilko savo burkas. Šalies šiaurėje hazarų mažumai ir toliau grėsmę kelia puštunų ir tadžikų sąjunga, o vietiniai karo vadai vėl pradėjo tarpusavio kovas.

Net jei smūgių iš oro buvo suduota mažiau nei per Kosovo karą (iš viso 4700 lyginant su 13 000 Balkanuose), civilių aukų skaičius buvo didesnis. Naujojo Hempšyro (New Hampshire) universiteto ekonomikos profesorius dr. Markas Heroldas (Marc Herold) apskaičiavo, kad jų buvo apie 4000. Be to, dar buvo sužeistųjų, pastogės netekusių žmonių bei egzekucijų ir prievartavimų aukų. Dėl oro atakų savo namus buvo priversti palikti 1 500 000 afganų.

Karo veiksmų metu Donaldas Ramsfeldas vienareikšmiškai ragino žudyti Al Qaidos narius, net jei šie nusprendavo pasiduoti arba būdavo paimami į nelaisvę. Taigi, sukilimo Qala-e-Jhangi forte metu buvo nužudyta daugiau nei 400 kalinių ir gal būt dar daugiau Kunduze šturmuojant Tora Bora. Kiti tariami teroristai buvo perkelti į Amerikos bazę Gvantaname Kuboje. Uždarytiems narvuose kaip gyvuliams – vaizdas, kuris be abejonės paskatino dar daugiau žmonių imtis terorizmo – jiems nebuvo suteiktas karo belaisvių statusas, taip akivaizdžiai grubiai pažeidžiant Ženevos konvenciją. Jų likimas lieka neaiškus. Juos turėjo teisti ypatingi tribunolai, nesiremiantys įprastinėmis teisinėmis praktikomis. Kai kurie komentatoriai Amerikos spaudoje net gi teigė, kad šių kalinių tardymuose kankinimai būtų visiškai pateisinami.

Naujuoju šalies vadovu tapo Hamidas Karzajus, anksčiau buvęs vienos iš pietinių puštunų genčių vadu. Amerikai jis buvo naudingas dėl po karo su Raudonąja armija su CŽV, konkrečiai su Viljumu Keisiu (William Casey) ir Džordžu Bušu, palaikomų kontaktų. Taigi, jis buvo kur kas „saugesnis variantas“, nei jo varžovas Šiaurės aljanso vadas Abdulas Hakas (Abdul Haq), kuris Vašingtono manymu buvo pernelyg artimas Rusijai ir Iranui ir buvo paslaptینگomis aplinkybėmis Talibano nužudytas dar karo pradžioje. Hamidas Karzajus buvo išsilavinimą įgijęs JAV, kur jis buvo – koks sutapimas – naftos kompanijos Unocal Kalifornijos filialo El Segundo konsultantas, kai ši derėjosi su Talibanu dėl galimybės Afganistane tiesti naftotiekį.

1979 m. gruodį rusai įsiveržė į Afganistaną, siekdami bet kokiomis priemonėmis numalšinti pasipriešinimą. Po šešerių metų jie susirinko daiktus ir pasitraukė. Visiems, kas kada nors bandė įsiveržti, Afganistanas virsdavo liūnu. Šį kartą ir vėl niekas nebuvo išspręsta. Labiau nei bet kada Afganistanas atsidūrė ant pilietinio karo ir besivaržančių grupuočių tarpusavio kovų ribos. Kyla klausimas: kokia šio konflikto plitimo rizika? Blogiausiais scenarijus yra politiniai neramumai

Pakistane ir Islamo ekstremistų atėjimas į valdžią branduolinėje valstybėje. Tai būtų didžiulio nestabilumo faktorius Indijos subkontinente, kur per 50 metų Indijos-Pakistano konfliktas jau įžiebė keturis karus (įskaitant ir 1971-ųjų karą, kuris baigėsi Bangladešo įkūrimu). Ko gero nėra atsitiktinumas, kad karas Afganistane sutapo su augančia įtampa Kašmyre ir nesenu ryšių tarp Indijos ir Pakistano pablogėjimu. Pakistane, modernioje islamiškoje valstybėje, šiuo metu gyvena 140 milijonų žmonių, per 15 metų šis skaičius turėtų išaugti iki 195 milijonų. 61 procentas valstybės gyventojų skaičiaus yra jaunesni nei 25 metų.

9.

Tačiau Afganistanas taip pat yra valstybė, kurios geopolitinės reikšmės negalima nuvertinti. Iš tiesų, naftotiekiai ir dujotiekiai, kuriais milžiniški Centrinės Azijos ir Kaspijos regiono naftos išteklių būtų gabenami prie Arabijos jūros ir Indijos vandenyno, turėtų eiti per šios šalies teritoriją. Paskaičiuota, kad buvusios sovietinės respublikos – Kazachstanas, Azerbaidžanas, Turkmėnija ir Uzbekija – turi 15 milijardų barelių naftos rezervą. Kinijos pramonės augimas didina Pekino dujų ir naftos poreikius: Kinija naftą importuoja nuo 1993 m., o jos naftos sąnaudos greitai pasivys JAV. Esant tokiai situacijai, jiems būtina kontroliuoti išteklius tarp Kaspijos jūros ir Persijos įlankos ir gabenti juos link Pakistano pakrantės, išvengiant Persijos įlankos zonos naftos gamintojų kartelio. 2001 m. spalį rusai atidarė naftotiekį tarp Baku ir Novosibirsko uosto. Nuo 1998 m. Unocal statomi naftotiekiai turėtų kirsti 1200 km Afganistano teritorijos ir sujungti Dauletabadą Turkmėnijoje ir Multaną Pakistane (jų apskaičiuota vertė – 1,9 milijardai Dolerių).

Vos tik Talibanas perėmė valdžią, Vašingtono politika naujojo režimo atžvilgiu visų pirma atstovavo Unocal interesus. Amerikos afganas Zalmi Khalilzadas (Zalmi Khalilzad) tapo kompanijos ir Talibano tarpininku, tas pats Khalilzadas, kurį Bušas neseniai paskyrė specialiuoju patikėtiniu Afganistane, po to, kai šis dirbo Kondolizos Rais (Condoleezza Rice) patarėju Afganistano klausimais. Derybose taip pat dalyvavo Laila Helms, buvusio CŽV direktoriaus Ričardo Helms (Richard Helms) dukterėčia ir neoficiali Talibano režimo atstovė JAV. 1997 m. gruodį keletas Talibano vadų jo kvietimu atvyko apžiūrėti Unocal įrenginių Hjjustone. Jie sulaukė karališko priėmimo.

Sunku į visa tai nekreipti dėmesio, kai buvusieji naftos pramonės vadovai dominuoja dabartinėje Amerikos vyriausybėje. Bušas savo karjerą pradėjo Arbusto Energy naftos kompanijoje, 1982 m. pervadintoje Bush Exploration Oil ir vėliau susijungusioje su kita kompanija po pavadinimu Harken Energy Corporation. Prieš užimdamas dabartines pareigas Dikas Čėnis (Dick Cheney) dirbo vykdomuoju direktoriumi Halliburton kompanijoje, kuriai buvo oficialiai patikėta naftotiekio Afganistane statyba (tai milžiniška multinacionalinė kompanija su daugiau nei 100 000 darbuotojų 130 valstybių ir pardavimų už daugiau nei 15 milijardų Dolerių). Valstybės sekretoriaus pavaduotoja Ketlin Kuper (Kathleen Cooper) dirbo Exxon. Kondoliza Rais buvo Chevron valdybos narė (net vienas iš kompanijos supertankerių buvo pavadintas „SS Condoleezza Rice“). Valstybės sekretoriaus pavaduotojas prekybai Donaldas Evansas (Donald Evans) taip pat darė karjerą naftos pramonėje.

Be to, Afganistanas yra vienintelė valstybė pasaulyje, besiribojanti su keturiomis branduolinėmis valstybėmis: Indija, Pakistanu, Kinija ir Rusija. Ji taip pat ribojasi su Iranu ir Vidurinės Azijos buvusiomis sovietinėmis respublikomis. Karas JAV leido pasiekti strateginį proveržį. Negana to, Amerikos bazių ar Vašingtono kontroliuojamos vyriausybės įsteigimas Afganistane NATO

pajėgoms dabar leidžia Rusiją, jau ir taip patiriančią grėsmę dėl bazių Baltijos valstybėse, atriboti nuo prieigos prie „šiltųjų vandenų“ Pietų pusrutulyje.

Įvertinus visa tai, galima suabejoti, ar iš tikrųjų Afganistano karo tikslas buvo „kovoti prieš terorizmą“ ir sunaikinti Al Qaidos tinklą. Kadangi Bin Ladenas buvo teritorijoje kenkė tarptautiniam prestižui, 1999 m. Talibanas amerikiečiams pasiūlė jį neutralizuoti arba sunaikinti. Amerikiečiai nepasinaudojo šiuo pasiūlymu. Po rugsėjo 11-osios įvykių jie vis dar siūlė jį perduoti su sąlyga, kad šis bus teisiamas neutralioje valstybėje – tai nebūtų visiškai nepriimtina procedūra, nes ji jau buvo taikoma tariamiems oro atakos Lokerbyje (Lockerby) vykdytojams. Vašingtonas vėl atsisakė. Be to buvęs Pakistano užsienio reikalų ministras Niazas Naikas (Niaz Naik) atskleidė, kad dar 2001 m. liepą Amerikos pareigūnai jam pateikė Talibano nuvertimo ir pakeitimo „nuosaikesniu“ režimu karinį planą.

Persijos įlankos karas amerikiečiams leido įkurti nuolatinės karinės bazes Saudo Arabijoje. Karas prieš Serbiją jiems leido įsitvirtinti Bosnijoje, Kosove ir Makedonijoje. Galima drąsiai teigti, kad nugalėję Talibaną, jie įsitvirtins ne tik Vidurinėje Azijoje ir Afganistane, bet ir Gruzijoje, Kazachstane, Azerbaidžane, Turkmėnijoje, Uzbekijoje tam, kad kontroliuotų regiono naftą ir dujas ir į savo įtakos sferą įtrauktų buvusias sovietines respublikas. Tai jiems suteiktų ypatingos geo-strateginės reikšmės poziciją tarp Kinijos ir Rusijos. „Humanitarinė pagalba“ yra geras pretekstas siekti šio tikslo. Pamokslavimas apie „gėrį“ beveik visada slepia absoliučios galios siekius.

Tačiau šiuo metu yra laikas Rusijos ir Amerikos bendradarbiavimui. Vienas didžiausių istorijos paradoksų yra matyti JAV kartu su rusais Afganistane kovojant prieš Islamo terorizmą, kai prieš 20 metų JAV apginklavo ir net gi finansavo tą patį terorizmą tam, kad susilpnintų Rusiją. Taip, kaip JAV nematė kliūčių paremti Islamo fundamentalizmą kovoje prieš Sovietų Sąjungą, jos taip pat nedvejodamos remia Pakistano pučistą generolą prezidentą Perverzą Mušarafą ar uzbekų diktatorių Islamą Karimovą tam, kad įveiktų Talibaną. Po to, kai buvo pagrindiniu Talibano rėmėju kovoje prieš Šiaurės aljansą (ir dešimtį metų rėmė Kašmyro terorizmą), Mušarafas buvo apipiltas dovanomis (6 milijardai dolerių užsienio paramos per tris mėnesius), o sankcijos Pakistanui už branduolinių įrenginių bandymus panaikintos. Tačiau Pakistano saugumo vadas generolas Mahmuodas Ahmedas (Mahmoud Ahmed), rugsėjo 11-ąją Vašingtone susitikęs su Valstybės Departamento ir CŽV nariais, taip pat pervedė 100 000 dolerių į vieno iš Niujorko atakų vykdytojo Mohammedo Attos (Mohammed Atta) sąskaitą per tarpininką, kitą teroristą, anglų-pakistaniečių kilmės Ahmedą Omarą Šeiką (Ahmed Omar Sheik). Prezidentas Mušarafas pareikalavo, kad jis atsistatydintų spalio 8-ąją, tą pačią dieną, kai JAV pradėjo bombarduoti Afganistaną.

Tuo pat metu, prisidengus kova prieš terorizmą ar „Islamą fundamentalizmą“, Rugsėjo 11-osios įvykiai leis Rusijai toliau tęsti savo kolonijinį karą Čečėnijoje, kruvinai Alžyro Chuntai naikinti savo oponentus, Kinijai didinti uigūrų mažumos (7 milijonų žmonių) priespaudą musulmoniškoje Xinjiang provincijoje (buvusiame Rytų Turkestane, turtingame naftos atsargomis) ir, galiausiai, Izraelio vyriausybei intensyvinti palestiniečių lyderių „tikslingo žudymo“ politiką. Po rugsėjo 11-osios Arielis Šaronas (Ariel Sharon) Jesirą Arafatą (Yasser Arafat) palygino su Bin Ladenu ir, remiamas Bušo, pasiryžo neteisėtu paskelbti Palestinos valdžios lyderį, įvardindamas jį vienintele tikra palestiniečių judėjimo sutriuškinimo kliūtimi.

10

Niekam nebus gaila pasibjaurėtino Talibano režimo: šie fanatikai iki kraštutinės ribos privedė monoteistinėms religijoms būdingą mizoginiją ir ikonoklazmą. Tačiau šio režimo trūkumai nekeičia fakto, kad tarptautinės teisės požiūriu Amerikos karas Afganistane yra akivaizdžiai neteisėtas. JT Chartijos 51 straipsnis leidžia savigyną, tačiau ne kerštą. Jis leidžia šaliai į puolimą atsakyti jėga, tačiau neleidžia keršyti, jeigu ataka buvo sustabdyta ar nutraukta.

Amerikos abejingumas tarptautinei teisei ir JT politikai buvo akivaizdus dar Persijos įlankos karo ir, vėliau, Kosovo puolimo metu. Tačiau jis buvo dar akivaizdesnis, kai Reigano administracija užpuolė Nikaragvą, užminavo jos uostus ir teikė finansinę pagalbą Kontra (Contra) teroristams, kurie tuo metu kovojo su (kairiųjų-nacionalistų) sandinistų valdžia. Šio puolimo metu buvo nužudyta apie 30 000 civilių. Nikaragva pateikė skundą Tarptautiniam Tribunalui. Išnagrinėjęs įrodymus Tribunalas pasmerkė JAV už „neteisėtą jėgos naudojimą“ ir įsakė palikti šalį bei sumokėti didelę baudą jos vyriausybei. Vienintelis JAV atsakas buvo sprendimo nepaisymas ir pareiškimas, kad ji daugiau nepripažįsta šios institucijos ir stiprins savo paramą Kontrai. Vėliau Amerikos vyriausybė vetavo JT rezoliuciją, reikalaujančią JT narius paklusti tarptautinei teisei. Naujai paskirtas JAV ambasadorius JT atsakingas už „karą prieš terorizmą“ Džonas Negropontė (John Negroponte) yra tas pats asmuo, kuris kaip Hondūro ambasadorius 1980-aisiais vadovavo Nikaragvos puolimui.

Karas prieš hiper-terorizmą gali pareikalauti iš esmės pakeisti tarptautinę teisę (arba tarptautinę teisę gali stipriai prieštarauti tam, kas turi būti daroma). Tačiau JAV yra vienintelė pasaulio valstybė šios teisės nepaisanti beveik oficialiai. JAV vyriausybė finansuoja Tarptautinį Hagos tribunolą, tačiau yra pareiškusi, kad niekada neeis nei vieno savo piliečio teisti šioje institucijoje. 2001 m. gruodžio 7 d. JAV Senatas patvirtino įstatymą (Amerikos karių apsaugos įstatymas, American Service Members Protection Act) leidžiantį Administracijai imtis net tokių griežtų priemonių, kaip karinė intervencija, tam kad Amerikos piliečiai nebūtų teisiamai būsime Tarptautiniame Baudžiamajame Teisme. Tas pats teisės aktas Amerikos kariams draudžia dalyvauti JT taikos operacijose, jei JAV nėra užtikrinamos, kad nei vienas jų karys niekada nebus teisiamas šiame tribunole. Taigi, JAV nepripažįsta aukštesnės tarptautinės teisės galios, tačiau reikalauja, kad šios galios paisytų jos sąjungininkai. Jei pati galingiausia pasaulio valstybė nesilaiko tarptautinės teisės, nereikia stebėtis, kad ir kitos valstybės ar jėgos elgiasi taip pat.

11

Iš tiesų, tikslas turėtų būti apriboti globalų terorizmą, o ne skatinti jo augimą. Taigi, nepakanka pulti teroristų jų tariamame „prieglobstyje“ ar planuoti atsakomuosius veiksmus po atakos. Veiksmus reikia vykdyti nuosekliai. Infiltracija, žvalgyba ir informacijos valdymas yra pagrindiniai ginklai prieš terorizmą, o įprastinės priemonės šiam uždaviniui visai netinka. Susidūrus su „žaibišku“ plitimu, jam pasipriešinti reikia pasitelkti komunikacijos ir ryšių strategiją, kuri taip pat būtų „žaibiška“. Tik tinklai gali veiksmingai kovoti prieš tinklus.

Tai įgyvendinti nėra lengva. Esant sunkiai suvokiamai tinklų struktūrai, infiltracija yra sudėtinga. Jų finansinių išteklių kontrolė prieštarauja globalizacijos logikai, kuri skatina šimtų bankų mokesčių rojuose, pasiruošusių išplauti bet kokią sumą purvinių pinigų, atsiradimą. Kalbant apie informacijos rinkimą, reikalinga žvalgyba, galinti apriboti piliečių laisves. Kai negalima atskirti

draugo nuo priešo, kai teroristų grupės gali būti bet kur, tada „racionaliausias“ požiūris įtariamaisiais laikyti visus. Taigi, reikia tikėtis naujų išraiškos laisvės ir komunikacijos suvaržymų. Jie bus priimami daug lengviau, jei bus pristatomi kaip didesniame „saugumui“ užtikrinti reikalingos priemonės. Tuo tarpu kova prieš terorizmą dar labiau paspartins nacionalinių valstybių nykimą, nes tokiai kovai valstybių sienos neturi reikšmės, ji taip pat paskatins valstybės aparato kontrolės galias ir globalaus sekimo visuomenės – globalaus Panoptikono – iškilimą.

Po atakų JAV išleido „Antiteroristinį įstatymą“, leidžiantį neribotam laikui areštuoti ar sulaikyti įtariamus ne JAV piliečius, juos deportuoti, įkalinti juos vienutėje ir be leidimo apieškoti jų namus. Šis „patriotinis“ įstatymas FTB ir NSA suteikia neribotas galias. Jis apeina visus teisinius apribojimus, susijusius su komunikacijų stebėjimu tiek šalies vietoje, tiek užsienyje. Apie 1200 užsieniečių (tarp jų apie 60 Izraelio piliečių) buvo slapta suimti tokiu būdu vien tik dėl įtarimų jų atžvilgiu. Praėjus keturiems mėnesiams 900 iš jų vis dar buvo kalinami, nors nebuvo nei teisiami, nei galėjo sulaukti teisininko pagalbos.

Nors sankcijos už teroristinę veiklą yra numatytos visų Europos šalių teisėje, 2001 m. rugsėjo 30-ąją Europos Komisija priėmė antiteroristinį įstatymą, paremtą išplėstu termino „terorizmas“ apibrėžimu („valstybės turto, viešojo transporto, viešųjų erdvių perėmimas ar sunaikinimas, priegos svarbiausiems poreikiams, tokiems kaip elektros energija, užkirtimas, grėsmės žmonėms, prekėms, gyvuliams ar aplinkai sukėlimas“), „tarptautinio terorizmo“ aktus susiejančiu su bet kokia smurtine politine veikla, taip pat ir tradicinėmis gatvės demonstracijų formomis. Toks įstatymas leistų kriminalizuoti bet kokias socialinio konflikto formas, netelpančias į dabartinių įstatymų rėmus, ir nusikalstamu laikyti bet kokios valdantiesiems priešiškos nuomonės reiškimą.

Lapkričio 13-ąją prezidentas Bušas taip pat pasirašė įstatymą, leidžiantį tariamus teroristus teisti specialiuose kariniuose teismuose. Įstatymas leidžia kaltinimų šaltinius laikyti paslapyje, nesuteikia galimybės apeliacijai ir nustato „griežtus apribojimus“ kaltinamojo teisei gintis. Tokie teismai gali vykti karinėse bazėse arba karo laivuose. Nuosprendžius turi priimti komisija, sudaryta tikrai iš karininkų, mirties bausmei daugiau nereikalaujama vienbalsio pritarimo, o verdikto negalima apskųsti. Teisinė procedūra bus laikoma paslapyje, o pokalbius tarp ginamųjų ir jų advokatų leidžiama slapta įrašinėti.

Iš tiesų geriausias būdas kovoti su terorizmu yra naikinti jo priežastis, o ne pasekmes. Kova prieš terorizmą nesusimąstant, kas jį sukelia, daro mus bejėgiais. Reikėtų stengtis teroristus izoliuoti nuo masių, kuriose jie ieško sau pastiprinimo ir išdžiovinti pykčio, apmaudo, nepasitenkinimo, pažeminimo ir nevilties šaltinį, iš kurio jie semiasi stiprybės. Terorizmo priežastis reikia naikinti atsižvelgiant į kiekvieno žmogaus nuoskaudas, ne tik stipriausiųjų interesus ir pažiūras. Tikrasis vaistas nuo terorizmo yra ne karas, bet teisingumas.

12.

JAV tai reikštų plačiau pažvelgti į arabų-musulmonų pasaulį ir, visų pirma, plėtoti nuoseklesnę politiką. Pastaraisiais dešimtmečiais JAV teroristus skirstė į „gerus“ ir „blogus“ priklausomai nuo to, ar jie parankūs ar ne JAV interesams. Šaltojo karo metais jos sistemingai rėmė islamiškus judėjimus, kuriuos laikė apsauginiais skydais nuo pasaulietinių režimų, kuriuos įtarė esant palankius sovietams (Egiptas, Irakas, Sirija). Afganistane modžahedus jos rėmė dar 1979 m.

liepą, tai yra – šeši mėnesiai prieš sovietų invaziją. Kai Raudonoji armija įsiveržė į Afganistaną, bendradarbiaudamos su Pakistano saugumu (al-Istakhbara al-‘Ama), jos iš 40 skirtingų valstybių subūrė ir finansavo apie 100 000 modžahedų kariuomenę. Praėjus dešimčiai metų opiumo derlius prie Pakistano-Afganistano sienos viršijo 800 tonų per metus. Afganistano pasipriešinimo judėjimas gavo ginklų beveik už 6 milijardų Dolerių.

Mulą Mohammedą Omarą (Mohammed Omar), keturis kartus sužeistą kovojant su Raudonąja armija JAV laikė didvyriu. Tuo metu Osama bin Ladenas savo globėjo princo Turki Al-Faycal al-Sayd, tuo metu vadovavusio Saudo Arabijos saugumui (šias pareigas jis paliko tik 2001 m. rugpjūtį), buvo paskirtas valdyti CŽV slaptosios operacijos Afganistane finansus.

Bin Ladero aplinka ir būsimasis prezidentas Bušas buvo užmezgę itin glaudžius ryšius milijardieriaus, Bin Ladero svainio Khaledo Ben Mahfouzo (Khaled Ben Mahfouz) dėka. Pastarasis, turintis namą Hiustone (padedamas Bušų šeimos jis taip pat nusipirko dalį miesto oro uosto), 1990-aisiais buvo atsidūręs su anglų-pakistaniečių įsteigto Tarptautinio kredito ir komercijos banko (Bank of Credit And Commerce International (BCCI)), Reigano ir Bušo administracijų naudoto Saudo Arabijos pinigų pervedimui Kontra teroristams ir Nikaragvai ir CŽV lėšų siuntimui Afganistano modžahedams, žlugimu susijusio skandalo centre. BCCI žlugo, kai paaiškėjo, kad jis taip pat plovė pinigus iš Medelino narkotikų kartelio. Buvęs CŽV agentas Džeimsas Bafas (James Buff) buvo asmuo kontaktams tarp BCCI ir Bušų šeimos. Metai prieš bankrotą bankas organizavo nelegalius pervedimus Bušui, tuomet dirbusiam Harken Energy korporacijos vykdomuoju direktoriumi. Šiandien Bin Laderių šeima tebėra vieni pagrindinių Bušų šeimos finansinių partnerių.

1996 m. rugsėjį Amerikos valstybės sekretoriaus pavaduotojas Pietų Azijoje Talibano įvykdytą Kabulo užgrobimą apibūdino kaip teigiamą žingsnį. Tuo pat metu Unocal paskelbė pasirašanti sutartį su Talibanu dėl dujotiekio, jungsiančio Turkmėniją ir Pakistaną, statybos. Tuo laiku Talibanas Kvinse (Queens) (Niujorke) turėjo diplomatinę atstovybę, vadovaujamą Abouldo Hakimo Modžahedo (Abould Hakim Mojahed). Jų atstovai būdavo dažni svečiai Valstybės Departamente, Nacionalinio Saugumo Taryboje ir CŽV. Ryšiai tarp JAV ir Talibano ėmė prastėti 1997-ųjų rudenį. Tačiau šie ryšiai nenutrūko iki pat 2001-ųjų gegužės. Dar 2001 m. liepą protalibaniško pakistaniečių judėjimo Jamiaat-I-islamy vadas Qazis Husseinas Ahmedas (Qazi Hussein Ahmed) buvo priimtas CŽV biure Langley (Virdžinija).

Tuo metu vyko Persijos įlankos karas. Vašingtono laikytas parankiu sąjungininku tol, kol kovoja prieš Iraną, Sadamas Huseinas staiga buvo paverstas velniu tada, kai bandė užimti Kuveitą, kurį prieš tai Britai buvo atplėšę nuo jo šalies. Jis buvo kaltinamas brutaliomis represijomis kurdų mažumos atžvilgiu 1980-aisiais. Tačiau tuo pat metu, tarp 1984 – 1989 m. Turkija prieš savo gyventojus kurdus taip pat įvykdė eilę karinių kampanijų, sunaikindama 3500 kaimų, nužudydama dešimtis tūkstančių žmonių ir priversdama du su puse milijonų civilių palikti šalį. Vietoje to, kad užkirstų kelią tokiems veiksmais, Vašingtonas prisidėjo prie skerdynių apginkluodamas NATO sąjungininkę turkų kariuomenę. Karas prieš Iraką – vienintelę pasaulietinę valstybę regione – sukėlė dešimčių tūkstančių žmonių mirtį. Šį skaičių dar labiau padidino embargas ir nuolatiniai bombardavimai, tebevykstantys dar ir šiandien. Amerikos kariuomenė pasinaudojo situacija ir įkūrė nuolatinę bazę Saudo Arabijoje netoli Mekos, sukeldama radikaliausių musulmonų įniršį ir pasipiktinimą. Amerikiečių sugrąžintas į valdžią Kuveito emyras jiems atsidėjojo Lugane įkurdamas Nada Valdymo Grupę (Nada Management Group) – Bin Ladero finansų holdingą.

Talibanui nugalėjus CŽV apmokyti modžahedai įsitraukė į visus musulmonus liečiančius ginkluotus konfliktus. „Afganus“ buvo galima pamatyti Alžyre, Kašmyre, Bosnijoje, Čėčėnijoje, Vakarų Kinijoje, Filipinuose ir Indonezijoje. Tie patys ekstremistai Egipte nužudė prezidentą Sadatą. Konflikto Balkanuose metu JAV rėmė Bosnių musulmonus ir arabiškai kalbančius Kosovo teroristus. Makedonijoje jiems galiausiai pavyko nuginkluoti UCK, kurią jie patys anksčiau apginklavo kovoje prieš serbus.

Neskaitant Talibano režimo, Islamo fundamentalizmui palankiausia arabiška valstybė visuomet buvo Saudo Arabija. Rijadas finansavo daugelį teroristų tinklų. Bin Ladenų grupė yra glaudžiai susijusi su puritonišku vahabitų judėjimu, kuriam oficialiai priklauso Saudo Arabijos dinastija. Vahabitų dvasininkija, raginanti Koraną suprasti pažodžiui, Saudo Arabijoje turi 35 000 mečečių ir 10 milijardų Dolerių metinį biudžetą, leidžiantį finansuoti daugelį mokyklų ir teologinių seminarijų Europoje ir Šiaurės Amerikoje. Osama bin Ladenas yra saudo arabas, kaip ir didžioji dauguma jo organizacijos finansinių rėmėjų. Iš 19 nustatytų tariamų rugsėjo 11-osios atakų vykdytojų 11 turėjo ryšių su Saudo Arabija ir nei vienas su Afganistanu. Tačiau iki šiol JAV visada leido Saudo Arabija daryti ką tik ši nori tam, kad užsitikrintų jos naftos tiekimą. Vienintelės trys valstybės, pripažinusios Talibano režimą, Saudo Arabija, Jungtiniai Arabų Emyratai ir Pakistanas, buvo trys ištikimos Amerikos sąjungininkės ir klientės.

Jokia kova prieš Islamo terorizmą neišsivaizduojama tol, kol Amerikos vyriausybė laikysis tokios nenuoseklios politikos arabų-musulmonų pasaulio atžvilgiu. Taip pat neišsivaizduojamas joks terorizmo sumažėjimas tol, kol JAV priims ne tokią šališką poziciją Izraelio-Palestinos konflikto atžvilgiu. Ir vis gi yra pesimistiškai nuteikiančių dalykų. Niujorko miesto meras Rudolfas Džiulijanis (Rudolph Giuliani) atsisakė 10 milijonų Dolerių čekio, skirto Pasaulio Prekybos Centro griūtyje žuvusių gelbėtojų šeimoms, nes davėjas, arabų princas, pasiūlė Amerikai „persvarstyti“ savo politiką šiame konflikte.

13.

Islamai (1,3 milijardo tikinčiųjų) yra dinamiška religija, ko gero vienintelė, kurios išpažinėjų skaičius šiandien auga. Priešingai, nei istorinė Krikščionybė, pagonybės (bei Judaizmo) pavyzdžiu ji neatskiria politinės ir sakralios, pasaulietinės ir dvasinės sferų. Ši religija paremta tam tikrais tikėjimais, kurie nėra nei daugiau, nei mažiau absurdiški ar juokingi, nei kitose monoteistinėse religijose. Jos istoriniai ryšiai su Europa yra kur kas sudėtingesni, nei teigia oficialioji istoriografija. (Kaip nurodo Henris Pirennas (Henri Pirenne), pradėdamas VII a. arabų-Islamo užkariavimai paskatino Karolingų Prancūzijos ir Vokietijos iškilimą.) Nereikia nei nukrypti į Irenizmą, nei jos demonizuoti prasimanymų pagrindu.

Islamizmas turi karinį komponentą (kuris paaiškina Nyčės susižavėjimą), tačiau tai nėra vienintelis jo bruožas ar vienintelis jo dvasią apibrėžiantis dalykas. Nuo Jozuės skerdynių iki kryžiaus žygių kitos monoteistinės tikėjimų sistemos vykdė žiaurumus pasiremdamos „šventųjų knygų“ citatomis (žiūrėti Įst. 7, 23-24 ir 20, 13-14; Mt. 10, 34), tuo pat metu apsimesdamos „meilės“ ir „taikos“ religijomis. Musulmonų teologijoje „džihadai“ reiškia pašaukimą link dievo ir tik po to teisingą karą. XIV a. Islamas, kaip ir Krikščionybė, kartais buvo taikus, o kartais karingas. Jis aprėpė (ir aprėpia) daug skirtingų tendencijų, visada pateikusių pačių prieštaringiausių ir skirtingiausių Korano interpretacijų. Galiausiai, kaip ir visos monoteistinės religijos, savo istorijoje ji išgyveno emocinius ir mistinius kraštutinumus, ekstremistinius ar raštus pažodžiui suprasti raginančius judėjimus, bandžiusius išgryninti tikėjimą ir „sugrąžinti jį

prie ištakų“. Pradedant Kryžiaus žygiais, Napoleono laikotarpiu, baigiant Sueco krize, dauguma šių ekstremistinių judėjimų formavosi ir vystėsi kaip reakcija į vakarų užkariavimus ir dominavimą. Ar įkvėptas Vahabizmo, ar besiburiančiųjų apie Tabligh ar Brolių musulmonų judėjimus, Islamo terorizmas yra tikrai naujusia šio reiškimo išraiška.

Tam, kad nenukryptume į esencializmą, negalime kultūros ir religijos dinamikos atskirti nuo jų politinio ir ekonominio konteksto. Žvelgiant tokiame kontekste, radikalusis Islamas neatmeta modernizmo (greičiau priešingai – naudojami visomis jo priemonėmis), tačiau siekia pateikti kitokią jo versiją, nei vyraujanti Vakaruose. (Renė Žiraras (René Girard) yra šiuo požiūriu teisus, kalbėdamas apie „varžybų imitaciją pasauliniu mastu“.) Visų pirma galima teigti, kad radikalaus Islamo plitimo priežastys nėra religinės, bet iš esmės politinės ir socialinės. Musulmonai naudoja religinę retoriką, tačiau jie visų pirma reikalauja politinio, kultūrinio ir etninio pripažinimo. Afganistano konfliktas yra daugiau etnis, o ne religinis konfliktas tarp puštnų genčių daugumos su vahabistine Islamo interpretacija (Tariqa Muhammadiya) ir apie Šiaurės aljansą susitelkusių mažesnių etninių grupių: tadžikų, uzbekų, šijitų hazarų ir kitų. Islamas toli gražu nerodo hipotetinio „grįžimo prie religingumo“, jis, visų pirma, atstovauja naują senos arabų nacionalistinės ir antiimperialistinės dinamikos formą. Kyla klausimas: kodėl socialinis protestas ir pasipriešinimas dabarties galioms, kurį praeityje įkūnijo pasaulietinis nacionalizmas (Nasser, Bath), dabar įgavo religija paremtos opozicijos formą – kodėl religija kaip atsakas ar būdas sutaurinti pažeminimo jausmą pakeitė tradicinį nacionalizmą?

Giliausias Islamo *raison d'être* yra aklavietė, kurioje atsidūrė santykiai tarp Vakarų (pradedant JAV) ir musulmoniškų valstybių. Arabų-musulmonų pasaulio santykiai su praeitimi yra sudėtingi. Faktas, kad šis pasaulis yra toks pats, o gal net viršesnis civilizacijos paveldėtojas, nei Europa, vaidina pagrindinį vaidmenį jo kolektyvinėje sąmonėje. Jis atspindi prarają tarp laikų, kai musulmonų civilizacija buvo viena puikiausių pasaulyje ir dabartinės jo situacijos. Nuo XVIII a. pabaigos ji perėmė vakarietišką modernybę ir dabar suvokė, kad iš jos negavo to, ko norėjo. Šis jausmas ją skatina siekti neįmanomo sugrįžimo į „gryną“ musulmonišką tradiciją. Politinės korumpuotų musulmonų režimų nesėkmės, jų nesugebėjimas sureaguoti į musulmonų spaudimą jokia kitu būdu, o tik brutaliomis represijomis, ir šių šalių liaudies masėse vyraujantys atstumtieji padaro visą likusį darbą. Islamas tuo tarpu vargingiausiems atlygina priklausymo jausmu ir vertybių sistema. Štai kodėl religinis ir socialinis elementas čia linę susilieti.

Galiausiai musulmonų terorizmas išsivystė tuo metu, kai didžiojoje arabų-musulmonų pasaulio dalyje politinis islamizmas paskutiniaisiais metais susidūrė su (laikinais?) sunkumais, ar tai būtų Alžyras, Turkija, Egiptas, Tunisas ar netgi Iranas.

14.

1993 m. išleistame straipsnyje ir po trijų metų pasirodžiusioje knygoje Samuelis Huntingtonas (Samuel Huntington) išplėtojo ne itin plačiai žinomą „civilizacijų sankirtos“ tezė. Atmesdama vienpusę pasaulio viziją, ši tezė mažų mažiausiai, po Špenglerio ir Toynbio (Toynbee), yra naudinga tuo, kad pabrėžia didžiųjų kultūrinių darinių tvarumą ir skirtingus civilizacijų arealus. Iškeldamas šių kultūrų konfrontacijos galimybę, Huntingtonas ragina kurti naują pusiausvyrą, tinkamą tokiam daugiašaliui pasauliui. Ne tokie nuosaikūs komentatoriai vėliau šia teze nesėkmingai įvykių šviesoje pasinaudojo tiesioginei Islamo ir Vakarų sankirtai numatyti.

Globaliame pasaulyje, kur kiekvieną dieną nacionalinės valstybės praranda bent šiek tiek savo

reikšmingumo, kultūros ir civilizacijos gali įgauti naujo politinio svorio. Darant prielaidą, kad tokie priklausomybės poliai galit tapti tarptautinių santykių veikėjais (kas nėra akivaizdu), kai kurių iš šių kultūrų „sankirta“ taip pat yra galima. Tačiau viena yra numatyti tokią galimybę, o kita yra ją priimti darant viską, kad tik ją priartinti. Bendrai atsakingas požiūris būtų vengti „sankirtų“, o ne jų ieškoti.

Edwardas W. Saidas (Edward W. Said) pastebėjo: „Kalbėdami apie Islamą, daugiau ar mažiau automatikiai eliminuojame erdvę ir laiką“. Priėmus Huntingtono argumentus, didžiausia rizika kyla pasiduoti aistoriniam ir ypatingai klaidingam unitariniam šių kultūrų vaizdavimui. Iš tiesų Huntingtonas linksta ištrinti visus Europos ir JAV skirtumus ir Islamą vaizduoti tokį monolitišką, kaip šiuolaikinių otomanų kariuomenių, žygiuojančių Vienos link, ekvivalentą. Tai jokiū būdu nėra adekvatus realybės vaizdavimas. Tiek politiškai, tiek geopolitiškai „Islamą“ egzistuoja ne ką daugiau, nei „Vakarai“. Jis nėra homogeniškas ar suartėti linkusių jėgų spektras.

Už bendros jų ideologinės dinamikos slypi stiprios visų islamiškų judėjimų vietinės ir nacionalinės charakteristikos. Musulmoniškasis pasaulis apima dešimtis visuomenių ir valstybių su visiškai skirtingomis problemomis ir patirtimis. Pasidalinęs į sunitus iš šijitus, suskilęs į keturias skirtingas tradicines mokyklas (Hanefitų, Malekitų, Chafeitų, Hanbalistų), jis sudaro daugiau nei bet kada pasidalijusį pasaulį, kur judėjimai ir tendencijos, sektos ir gentys, kareiviai ir mulos nesutaria vieni su kitais. XVIII a. pabaigoje Mohammedo ibn Abd al-Wahhabio (Mohammed ibn Abd al-Wahhab) sukurtas Vahabizmas, marginalizuota sunitų ortodoksiškojo Islamo forma Pakistane, šiuo metu esanti oficialia ir privaloma Saudo Arabijos religija, nuo pat savo gimimo yra atmetama didžiosios daugumos musulmonų autoritetų pradedant otomanų sultonu-kalifu. Tuo tarpu Sufizmas yra dažnai kaltinamas panteizmu. (Kašmyre praktikuojamas sufijų įkvėptas Islamas ko gero yra tolerantiškiausias musulmoniškame pasaulyje.) Sirijoje dominuoja alavitai, kuriuos sunitai laiko politeistiniais atskilėliais. Šį sąrašą būtų galima tęsti.

Dar reikėtų prisiminti, kad aršiausi Islamo priešai ir dauguma jo aukų yra musulmoniškose valstybėse. Alžyre, Egipte ar Tunise islamo teroristai pirmiausia puola musulmoniškas vyriausybes, islamo institucijas ir autoritetus. Talibano priešas numeris vienas tadžikų vadas Ahmedas Massoudas (Ahmed Massoud) buvo pamaldus musulmonas, Kabule 1994 m. įvedęs šarijato įstatymą, tokie buvo ir kiti Šiaurės aljanso (kurio tikslus pavadinimas yra „Nacionalinis Vieningas Islamo Frontas“) vadai. Irano Islamo Respublika visuomet smerkė Talibaną ir rėmė šijitų Hesbe-Warhdad kovotojus bei kitas Šiaurės aljanso grupuotes. Visa tai atskleidžia kaip juokinga būtų Islamą painioti su Islamo terorizmu. Islamo klausimas visų prima yra susijęs su musulmonų pasauliu ir nėra civilizacijų konflikto išraiška.

Demonizuoti visus pasaulio musulmonus reikštų pakliūti į Bin Ladeną spąstus ir daryti būtent tai, ko nori teroristai. Spaudimas vakarų valstybėms beatodairiškai pasiskelbti priešiškomis Islamui paskatintų tūkstančių naujų Bin Ladenų iškilimą. Taip, kaip Bušas skelbiasi kalbantis „civilizacijos vardu“, Bin Ladenas vaizduoja kalbantis „Islamą vardu“. Priimti jo žodžius, reikštų priimti supaprastintą dvipolę idėją, kurią jis svajoja primesti. Priešingai, kova prieš Bin Ladeną ir jo mėgdžiotojus reikalauja parodyti jo teiginių klaidingumą. Tie, kas palaiko „civilizacijų sankirtos“ tezę, yra geriausi Islamo ekstremizmo sąjungininkai: kas palaiko idėją „Islamą prieš Vakarus“, tas naudoja Bin Ladeną kalbą. Tie, kas kalba apie kryžiaus žygius, elgiasi kur kas blogiau, nei skatina tuščias svajones: jie gyvena ne savo laiku ir žaidžia prieš žaidimą.

Tačiau Islamo demonizavimas jau prasidėjo. Europoje Islamo „ekspertais“ prisistatantys gudrūs

įtakingi veikėjai pasinaudoja teisėtų pasipiktinimu, kylančiu dėl masinės nekontroliuojamos migracijos sukeltų socialinių patologijų, neapykantai skatinti ir arabų masių reikalavimus kitose pasaulio dalyse parodyti kaip neteisėtus. Tuo pat metu pasigirsta atrodytų jau seniai pamirštos kalbos, kaip Berlusconi (Berlusconi) ir kitų, kur savo prioritetų išdėstymas painiojamas su viršenybės demonstravimu. Tokios kalbos apie „natūralią Vakarų pasaulio viršenybę“ kartu su raginimais vėl kolonizuoti pasaulį sukuria apgailėtiną klimata, skatinantį kolektyvinę isteriją. Apnuodijimo (pavyzdžiui, vokais su juodlige) baimė skatina žiniasklaidos nuodus. Baimės atmosfera yra toks pat prastas patarėjas, kaip ir pati baimė. Deja, tokios nuomonės tėra tik pradžia. Islamo terorizmo šmėkla greitai pasinaudos svajojantieji apie kerštą arba manantys, kad „civilizacijų sankirta“ pasitarnaus jų interesams. Antiislamizmas gali paskatinti tas pačias klaidas, kurios buvo daromos kai „laisvąjį pasaulį“ reikėjo saugoti nuo komunizmo. Mes judame link naujosios panašiais klaidėmis paremtos Makkarčio (McCarthy) stiliaus politikos.

15.

Būtų didžiulė klaida manyti, kad Vakarų valstybėse negali būti jokių „fundamentalizmo“ apraiškų. Taip, kaip Bin Ladenas nori visus ne musulmonus atversti arba nušluoti nuo žemės paviršiaus, taip kai kurie vakariečiai svajoja sunaikinti visas jiems nepriimtinas socialines sistemas, visus politinius ir kultūrinius vienetus. Konceptija, kad globali laisva rinka yra vienintelė įmanoma ir pageidautina ateitis visoms pasaulio kultūroms, yra ne mažiau „fundamentalistinė“, negu idėja, kad visur turi būti įvestas šarijato įstatymas.

Tiesa yra ta, kad Vakarai visuomet siekė dominuoti pasaulyje prinesdami savo idėjas, technologijas, produktus ir elgesį. Jie visuomet save vaizduoja kaip „universalius“, taigi iš esmės tinkamus visiems, o tai visas kitas gyvenimas ir vertybių sistemas neišvengiamai parodo kaip „archajiškas“ ar žemesnes. Praeityje panašios pastangos buvo dedamos „tikro tikėjimo“, „civilizacijos“, „progreso“ ir „išsivystymo“ vardu. Šiandien liberalioji globalizacija skleidžia filosofiją, pirmenybę teikiančią kasdienams malonumams, pelno logikai ir pinigų valdžiai. Jos rezultatas būtų pasaulio pavertimas pramogų parkais ir prekybos centrais; jos šūkis: gyvenimas yra vartojimas. Hana Arend (Hannah Arendt) buvo teisi sakydama, kad totalitarinis režimas turi išrasti savo „metafizinį priešą“. Konceptija „Vakarų pasaulis prieš tai, kas nėra vakarietiška (arba tai, ko neįmanoma paversti vakarietišku)“ yra paprasčiausiais Šaltojo karo laikų retorikos performulavimas. Kalbėjimas apie kultūrų ir tautų priešus jau reiškia įsitraukimą į neokolonijinių kryžiaus žygių logiką. Piktnaudžiavimas „civilizacijų sankirtos“ koncepcija slepia Vakarų hegemonijos planus.

Karštligiškos tapatybės paieškos ir teroristinis smurtas nėra būdingi konkrečiai kultūrai, tačiau visų kultūrų nykimo (ar nykimo grėsmės) rezultatas. Geriausias būdas sunaikinti hiper-terorizmą būtų viską sutvarkyti taip, kad globalizacija nebebūtų tokia, kokia ji yra dabar, tai yra – vienpusiška, primetanti tam tikrą gyvenimo būdą, nevietinį ir vienintelį „civilizacijos“ ar „išsivystymo“ modelį, prieštaraujantį viso likusio pasaulio kultūriniam tapatumui. Žakas Širakas (Jacques Chirac), priešingai nei paprastai, neklydo, kai 2001 m. spalio 15-ąją prieš UNESCO pareiškė, kad Vakarų pasaulis turėtų liautis primetinėti „daugiausiai materialistinę“ kultūrą visam pasauliui, kuris ją suvokia kaip „agresyvų elgesį“.

Viena galia negali valdyti planetos. Ilgą laiką Vakarai nebuvo civilizacijos samprata, o greičiau grynai ekonominis rodiklis. Dabar atėjo laikas europiečiams, kurie po rugsėjo 11-osios įvykių dar kartą parodė visišką politinės valios nebuvimą, ne tik vengti įsitraukti į karus, kurių jie

nekontroliuoja, bet ir parodyti, kad „vakarietiškas“ civilizacijos modelis yra nebūtinai jų ir, bet kuriuo atveju, neišstumia kitų modelių. Jų tikslas turėtų būti naujų daugiapolių tarptautinių santykių plėtotė, o ne leisti būti apribojamiems „džihadas arba Makdonaldo pasaulis“ alternatyvos, tai yra – atmesti džihadą, tačiau netapti Makdonaldo pasaulio įrankiu.

Šiandien laikomasi apgailėtino požiūrio, kad tie, kas prieštarauja vakarietiškam modeliui, gali būti tik pavojingi kvailiai arba reakcionieriai, kurių archetipas yra pačiu laiku iškilęs fanatikas Bin Ladenas. Jie Islamo terorizmą naudoja kaip patogią atgrasymo priemonę, skirtą įteisinti nelygybę, nusivylimą ir neviltį kuriančią sistemą. Šiandien kaip niekada globalus priešas yra pasaulinės kapitalo logikos sklaida ir visiškas socialinių ryšių suprekinimas.